

HENKILÖKUVASSA – ANNA BRUNOW

Betonilehden henkilökuva -galleriassa on haastateltavana arkkitehti *Anna Brunow* (s. 1951 Helsingissä).

”Piirtäminen on ihanaa. Ajattelen piirtämällä. Arkkitehtivalmennuskursseista lähtien olen ilmaissut ajatukseni parhaiten viivalla. Vaikka arkkitehtiura on tuonut muassaan paljon muuta, piirtäminen on edelleen se työn ydin”, arkkitehti *Anna Brunow* toteaa siirtäessään yhden aloitetun piirustusrullan työpöydältä kahvikuppien tieltä.

AMMATISSA SAA OLLA OMA ITSENSÄ

Vuonna 1980 puolisonsa, arkkitehti *Juhani Maunulan* kanssa yhteisen arkkitehtitoimiston perustanut Anna Brunow toteaaakin päässeensä ammatteihin, jossa on saanut olla oma itsensä. ”Tekemisen nälkää riittää”

Toimiston perustamisen hän kertoo olleen se tyyppinen tarina: ”Kun nuoret arkkitehdit seurustelevat, he eivät suinkaan lähde elokuviin niin kuin muut, vaan nämä ”tyhmät” osallistuvat arkkitehtikilpailuihin. Meillä kävi sitten sellainen uskoton tuuri, että voitimme ensimmäisen kilpailumme. Yhtäkkiä meillä oli toimeksiantona Kuusankosken kulttuuritalon suunnittelu.

”Siispä toimisto pystyy ja toteuttamaan kohdetta. Aloitimme neljän hengen voimin ja 1980-luvun lopussa meitä oli kaksikymmentä. Sitten iski lama, jolloin puhelin ei enää meillä, kuten ei muillakaan soinnut. Onnistuimme kuitenkin pitämään toimiston pystyssä siihen asti, että toimeksiantoja alkoi taas tulla. Nyt meitä on jälleen kaksikymmentä henkilöä. Ensimmäinen toimistomme oli kodin yhteydessä Arkadiankadulla, tänne Pälkäneentielle muutimme 1985. Sen jälkeen toimisto on koon muutosten mukaan elänyt vanhan teollisuusrakennuksen eri kerroksissa, nyt tiloja on kolmessa kerroksessa.”

Kysymys työn ja yksityiselämän erottamisesta ja puolisoitten roolista, kun pyöritetään yhteistä toimistoa, on Annalle kovin tuttu. Alku oli Annan mukaan luonteava: ”Ilman toista ei olisi syntynyt sitä toimistoa. Kun kohtalo oli meille niin suosiollinen, että se voitto tuli ja toimisto oli perustettava, siitä on aina kiitollinen.”

”Ei tunnelmaa sovi pilata puolisoitten riitelystä. Kyllä keskinäiset suhteet pitää saada pelaamaan. Ehkä sitä suhdetta ei ehdi niinkään hoitaa, mutta toisaalta ei ole kauheasti ehditty riidelläkään. Meillä on monta pitkäaikaista, lamankin ajan uskollisina pysynyttä työntekijää, joille on aikamoisessa kiitollisuudenvelassa. Kun he ovat antaneet työpanoksensa meille, olisi aika vastuutonta pilata asioita keskinäisellä nahistelulla”, Anna huomauttaa.

TKK:N KIRJE OIKEAAN AIKAAN

Vaikka piirtämistä rakastaakin, arkkitehdin ammatti oli Annalle kuitenkin kahden osin sattuman summa: ”Keskikoulun päättyessä ammatinvalinnan opettaja sanoi testitulosteni perusteella, että sinustahan

voisi tulla arkkitehti. En sitä ajatellut enempää, it-seluottamukseni ei tainnut riittää.”

”Ylioppilaskirjoitusten jälkeen Teknillinen korkeakoulu lähetti ilmeisesti pitkän matematiikan kirjoittaneille mainoskirjeen, jossa kerrottiin kevään valmennuskursseista. Siellä oli mukana myös arkkitehtiosaston kurssi. Silloin tuo kirje ja ammatinvalinnan opettajan sanat rohkaisivat minut lähtemään valmennuskursseille. Siellä vahvistui tunne, että tämä on minun alani”, Anna muistelee nyt.

Hän aloitti opiskelut Otaniemessä vuonna 1971. ”Se oli monessa mielessä murrosaikaa. Opetus oli hieman hukassa; muutamat mestarit olivat juuri jättäneet koulun. Myöskään arkkitehtuuri itsessään ei ollut voimissaan. Modernismi oli jäänyt hieman syrjään, myös elitismi oli out, esimerkiksi *Alvar Aalto* pidettiin liian elitistisenä ja *Aarno Ruusuvuorta* puolestaan liian modernina. Haettiin uusia arvoja samaan aikaan kun koko rakentaminen oli aika arkisten rakennuttajien käsissä”, Anna toteaa ja viittaa 1970-luvun varsin monotoniseen rakentamiseen.

ARKKITEHDILLA EETTINEN VASTUU

Otaniemessä opiskelijat ottivatkin ohjia omiin käsiinsä. ”Hän päättivät parantaa koko maailman”, Anna naurahtaa. ”Ei niinkään piirretty, vaan istuttiin yhdessä, luettiin leniniä, marxia, maoa, maailma piti parantaa. En oikein tuntenut olevani siinä maailmassa kotonani, se ei ollut minun maailmani, mutta toisaalta: olin nuori ja iloisesti mukana.”

Se ettei opetuksessa tuntunut olevan kipinää, vei Annan heti opiskelijan alkuvaiheessa työelämään. ”Pääsin hyviin, innostaviin toimistoihin: *Simo Järvisen* toimistossa olin kesätöissä heti ensimmäisellä kurssilla, sitten *Alvar Aallon*, *Voldemar Beckmanin* ja *Ola Hansonin* toimistoissa. Niistä tarttui mukaan myös perinne siitä, millainen arkkitehtitoimiston kuuluu olla”, Anna kertoo.

Arkkitehti saa sen mukaisesti ottaa tietyt vapaudet, mutta samalla hänen on otettava myös vastuu. Saa tulla ja mennä, olla ajatuksissaan ja vähän erilainen kuin muut. Mutta samalla hänellä on velvollisuus vastata koko ympäristöstä, paljon laajemmin kuin vain omasta projektistaan. ”Vaatimus eettisestä suhtautumisesta. Vastuu toimia sitä vastaan, ettei tehdä rumaa, vaikei itsellä olisi tuossa hankkeessa varsinaista toimeksiantokaan”, Anna kiteyttää.

Eettistä vastuuta voi toteuttaa esimerkiksi järjestö- ja luottamustoimien kautta. Anna onkin ollut mukana muun muassa monissa Arkkitehtiliiton luottamustoimissa, joiden tehtävänä on ollut vaikuttaa ulospäin.

”Järjestötehtäviin olen päätenyt osaksi kyllä sen takia, etten ole osannut sanoa ei”, hän naurahtaa. Lasten ollessa pieniä kieltäydyin ylimääräisistä

tehtävistä, mutta myöhemmin olen ollut monessa mukana. Yksi syy on myös se, että pitkien toimistopäivien takia ei juuri tule järjestettyä ns. omaa ohjelmaa ja muuta sosiaalista elämää. Luottamustehdävissä tapaa sitten samalla muita ihmisiä, pääsee liikkumaan muuallekin kuin työympyröihin.”

ARKKITEHTIKILPAILU -SYSTEMI TARVITSEE VAALIMISTA

Arkkitehtikilpailut ovat Brunow & Maunulan toimistolle tuttuja juttuja myös ensimmäisen voiton jälkeen. Toimiston referenssiluettelossa on mittava määrä voittoja ja hyviä sijoituksia. Menestystä on tullut kansainvälisestikin. ”Tosin ei sitä voittoa, joten toteutuneita kohteita meillä ei ulkomailta ole”, Anna toteaa, mutta lisää, että toisetkin sijat 500 kilpailijan joukossa, joissa ovat mukana Euroopan eturivin arkkitehdit, ovat tuntuneet varsin mukavilta.

Vielä Kuusankosken kulttuuritalo -kilpailun voittoon palataksemme: ”Seuraavassakin kisassa pärjäsimme hyvin, mutta sitä seuraavassa emme sitten menestyneetkään. Nuoria ja viisaita kun olimme, olimme siitä tosi hämmästyneitä”, Anna hymyilee nyt.

Hän on itsekin ollut tuomarina monissa kilpailussa ja kiittelee suomalaista arkkitehtuurikilpailuperinnettä. ”Toki voisin puhua siitä pitkään, sillä vaikka se on hyvä systeemi, sitä on muistettava vaalia huolella. Paineita harhateille on näet säännöllisin väliajoin. Ajatellaan kilpailua tyyliin ”soitetaan kukahan tekisi hyvät luonnokset, me valitaan niistä sitten paras”. Kokonaisuutena kilpailusysteemi on Suomessa hyvin toimiva moneen muuhun maahan verrattuna.”

Anna muistuttaa vielä, että kilpailuthan ovat monelle se ainoa tapa päästä töihin käsiksi. Hän harmittelee, että se taival on valitettavan monelle nuorelle arkkitehdille niin kovin pitkä. ”Aika moni nuori tietää millainen on oikein hieno talo, ja osaisi sen myös tehdä. Mutta taival että pääsee sen tekemään on niin valtavan pitkä.”

MONIPORTAINEN RAKENTAMISORGANISAATIO ON KANKEA

”Kun odotukset ovat isot, myös pettymykset ovat isoja. Kun tietää mitä voisi tehdä, mutta joutuu tyytymään hirveän paljon vähempään, pettymys on iso”, Anna kuvailee realistisesti rakennushankkeiden nykytilannetta.

Arkkitehdin roolin muutoksella on hänen mukaansa suora linkki siihen miten rakentamisen kuvio on muuttunut. ”Se tupakkiaskin kanteen piirtävä herra on ollut mennyttä jo ajat sitten. Nyt arkkitehti on tiukasti organisaatiossa, jossa täytyy pitää monta lankaa käsissä, olla koko ajan tarkkana. Asiat on oltava oikeasti hallussa. Liikkumavara antau-

1

Arkkitehtina *Anna Brunow* kertoo olevansa ihanneammattissa, vaikei työ sinänsä olekaan helppoa. Arkkitehdin tehtävä ei ehkä ole parantaa koko maailmaa, niin kuin Annan opiskeluaikana uhottiin. Arkkitehdin on hänen mukaansa otettava kuitenkin vastuuta koko ympäristöstä, ei vain kulloinkin meneillään olevasta projektistaan.

2

Arkkitehtitoimisto Brunow & Maunulan suunnittelemat, *YH-rakennuttajan* rakennuttamat *Espoon Säterinrinteen asuinkerrostalot* saivat kunniainnoinnan Vuoden 2002 Betonirakenne -kilpailussa. Kohteen julkisivut ovat itsekkantavia betonikuorielementtejä.

Sirkka Saarinen

tua sille herkemälle luovalle puolelle on aikaisempaa niukempi.

Anna peräänkuuluttaa hyviä rakennuttajia. "Heitä ei kovin montaa tässä maassa valitettavasti ole. Täytyy olla todellinen arkkitehtuurin ystävä, jos asettaa arkkitehtuurin budjettipaineissa etusijalle. Loistava rakennuttajakaan ei enää riitä estämään tinkimisiä ja oikopolkujia, sillä nykysysteemissä rakennusprojektissa on niin monta väliporrasta, jotka kukin tekevät omia ratkaisujaan."

Samalla kun rakentamiseen on tullut lisää portaita, rakennuttajatahojen määrä on vähentynyt. Rakennuttajajoasaaminen on yhä harvemman käsissä, esimerkiksi kunnat ovat siirtäneet rakennuttamista ulos ja kertarakennuttajat ovat siirtäneet rakentamisen ammattilaisille. "Arkkitehtiakin on näin päällepäsmäämässä aikaisempaa jäykempi koneisto", Anna toteaa.

Arkkitehdin rooli ja vastuu on toisaalta kasvanut, mutta rakentamisen koneistossa hänen paikkansa on aika tarkka. "Siinä ei ole hirveästi liikkumavaraa, eikä se ole se rakentamisen ykköspaikka", hän toteaa. Toisaalta mahdollisuuksia on enemmän, sillä rakentamiseen satsataan aikaisempaa enemmän.

Anna myöntää, että arkkitehdin ammatti on aika raskas. "Onhan hänellä moninkertainen rooli: hän on se, jonka pitää muistaa laittaa palokynnys paikalleen, samalla hän on se taiteilija, joka takaa että talosta tulee hieno. Kolmas ulottuvuus on yrityksen pyörittäminen. Näin lueteltuna työmäärä tuntuu ylivoimaiselta. Mutta juuriaan myöten tähän hommaan retkahtaneena siitä kuitenkin nauttii", Anna summaa ja kiteyttää olevansa hommaan lätkässä.

KOKO RAKENTAMISEN KIRJO

Arkkitehtitoimisto Brunow & Maunula suunnittelee kaikenlaisia rakennuksia. "Asuntokohteet ovat meidän jatkumomme. Kolmannes kapasiteetissa on kiinni muunlaisissa kohteissa. Kappeli ja lentokenttä puuttuvat, muuten taitaa olla koko spektri", Anna kertoo 28 vuoden aikana tehtyjä kohteita.

Vaikka Anna on tehnyt myös korjauskohteita, kuten mielenkiintoisia arvosaneerauksia, hän kertoo, että arkkitehdin ammatissa juuri tilojen tekeminen on hänelle se rakas asia. "Kesämökistä 5000 hehtaariin. Koolla ei sinällään ole merkitystä, sillä arki-

kitehdin pitää hallita mittakaava kunkin kohteen mukaisesti."

TYÖMAAN KAIPUU

Anna kertoo kaipaavansa työmaata, jossa hieman nostalgoiden olisi 200 miestä kottikärryjen kanssa. "Trendi on toki se että talot tehdään yhä enemmän valmiista osista. Arkkitehtuurikin muuttuu aikalaila, kun tunne ihmisen käden jäljestä katoaa."

Elementti- ja varsinkin sandwich -rakentaminen on erityisesti betonirakentamisen nykyisyyttä. "On harmillista, että sitä käytettäessä julkisivu piirtää itse itsensä. Arkkitehdin mahdollisuudet ovat pienet, kun saumalla ja aukolla on ennalta määrätty paikkansa."

Toisinkin voi olla. Anna on näyttänyt sen toteen muun muassa *Espoon Säterinrinteen asuinkerrostalossa*, joka palkittiin myös Vuoden Betonirakenne 2002 -tunnustuksella. "Säterinrinteen asuinkerrostalon julkisivut tehtiin kuorielementeistä. Tällaisina levyinä betonia voikin käyttää ihan miten haluaa". Kohteen toteutumisesta Anna kiittää rakennuttajaa, joka ymmärsi että asioita voi tehdä toisella tavalla ja teki sen eteen hartiaivoimin töitä.

Betoni sinällään on Annan mukaan upea materiaali, josta voi tehdä mitä vain, kuten jo *Corbusier* näytti. "Meille ei ole isompaa varsinaista puhdas-

valukohdetta tullut. Mielellään sellaisen tekisi, jos olisi tilaaja. Ehkä se olisi sitten se kappeli", Anna hymyilee.

MÄÄRÄYSTEN RISTIRIITAINEN PAIN

Entä erilaiset suunnittelua rajoittavat määräykset, uusimpina energiamääräysten ennakoitu kiristymisen? Annaa pelottaa uhkaava yksisilmäisyys: "Jos rakennuksesta tehdään energiamääräysten takia kapearunkoisen, olemukseltaan kevyen ja valoisan sijasta lyhyt, paksu, raskasmassainen talo, jossa on paljon kerroksia ja pienet ikkunat, mennään viikaan", hän harmittelee. Hänen kuvailemansa tapaus ei ole myöskään pelkkä uhakuva, vaan jo toteutumassa oleva suuntaus.

Vaikka arkkitehdin on Annan mukaan otettava laajasti vastuuta myös rakentamisen ekologisuudesta, hän myöntää, että ottaa lujille tehdä syvärunkoinen talo pimeine kaksioineen. Vaihtoehtona hän peräänkuuluttaa kokonaisuuden huomioon ottamista: "Tarvitaanko ne saunat jokaisessa asunnossa. Entä valtava määrä rakennuksia, kuten koulut, jotka ovat viikonloput ja kesälomat tyhjiillään, mutta kuitenkin energiaa kuluttamassa. Tällaisia asioita järkeistämällä löytyisi varmasti ratkaisujakin", hän uskoo.

Sirkka Saarinen

Maritta Kivisto